

Stockholms stad
Utbildningsförvaltningen
registrator@utbildning.stockholm.se

Dnr 40-2010:2594
2011-03-09
1 (3)

Solbergaskolan
pia.westergren@stockholm.se

Kvalitetsgranskning av Solbergaskolan i Stockholms kommun

Helhetsbedömning

Skolinspektionen har granskat undervisningen i engelska i grundskolans årskurser 6-9 i Solbergaskolan i Stockholms kommun.

Granskningen har visat på styrkor i verksamheten men också på brister och angelägna förbättringsområden. Nedan anges Skolinspektionens krav på åtgärder och rekommendationer för en höjning av verksamhetens kvalitet.

Inspektörerna har besökt och observerat lektioner i alla årskurser. Lektionerna är förberedda av läraren, men vid så gott som varje lektion förspills delar av lektionen av att den påbörjas efter utsatt tid samt att elever lämnas sysslolösa i väntan på nästa uppgift. Det förekommer dessutom att lektionen störs av elever och personal som kommer in i klassrummet under lektionens gång. Såväl elever som lärare ger i intervjuer uttryck för att det inte är arbetsro på lektionerna.

Granskningen visar dessutom att det finns brister i huruvida undervisningen utgår ifrån och ger förutsättningar för eleverna att träna de färdigheter som beskrivs i ämnets kursplan. Undervisningen bedrivs huvudsakligen på svenska och präglas av ett elevpassivt arbetssätt där eleverna gör uppgifter i övningsbok eller på separata arbetsblad. Vissa av de kompetenser som beskrivs i kursplanens mål förefaller åsidosatta både i de observerade lektionerna och i de läsårsplaneringar som Skolinspektionen tagit del av.

Observationer, intervjuer och enkäter visar vidare att eleverna i alltför ringa utsträckning ges möjlighet till inflytande över undervisningens planering. Kopplingen mellan undervisning och de nationella målen har inte tydliggjorts för alla elever och det blir således svårt för eleverna att utöva något reellt inflytande över undervisningens innehåll och arbetsformer. Skolinspektionens granskning visar också på brister i anpassningen av undervisningen och arbetet med särskilt stöd. Såväl rektor som lärare vittnar dessutom om att skolan saknar kompensatoriska hjälpmedel och således inte kan ge alla elever det stöd de behöver.

Det särskilda stöd som ges i form av undervisning i liten grupp bedöms dock fungera väl. De förändringar som skolans relativt nytillträdde rektor har genomfört torde ge skolan förutsättningar för ett gott kvalitetsarbete.

Skolinspektionen bedömer att de brister och utvecklingsområden som framkommer, exempelvis när det gäller lärarnas förmåga att individanpassa undervisningen, särskilt stöd och elevernas möjlighet till inflytande över undervisningen, kräver ytterligare insatser från skollädaingen. Rektorn behöver i större utsträckning inhämta kunskap om hur engelskundervisningen bedrivs. Resultatuppföljningen visar sig vara bristfällig; sammanställningar av resultaten på nationella provet i engelska saknas och ingen analys av skolans resultat från läsåret 2009/2010 har gjorts vid tidpunkten för granskningsbesöket. Skolan behöver därför utveckla kvalitetsarbetet i engelskundervisningen. En tydligare pedagogisk styrning där uppföljning, utvärdering och åtgärdsarbete sker systematiskt, i syfte att tillförsäkra goda och likvärdiga möjligheter för alla elever att utveckla sin engelska, behöver utvecklas

Identifierade förbättringsområden och brister

För att höja kvaliteten på undervisningen i engelska bedömer Skolinspektionen att insatser behöver prioriteras inom följande områden:

- Arbetet med att främja en trygg och stödjande lärandemiljö behöver utvecklas. Skolan behöver skapa samsyn i frågor som rör arbetsron och upprätthållandet av densamma. Det är dessutom viktigt att skolan säkerställer att lärare ger uttryck för tillit till elevernas förmåga.
- Undervisningen behöver utvecklas så att den inrymmer en större variation i arbetssätt.
- Skolan behöver säkerställa att undervisningens mål och krav tydliggörs för eleverna. Vidare behöver lektionernas syfte och mål klargöras.
- Skolan behöver se över undervisningens planering så att denna utgår ifrån alla elevers behov samt att lektionsplaneringen medger att läraren kontrollerar elevernas förståelse under arbetets gång.
- Elevernas möjligheter till inflytande över undervisningen behöver utvecklas. Eleverna behöver ges tillfälle att medverka vid planeringen av undervisningen liksom ges möjlighet att utvärdera densamma.
- Undervisningen behöver utvecklas så att de receptiva och produktiva förmågorna tränas i ett sammanhang där språket används.
- Skolan behöver utveckla uppföljningen av resultaten i engelska, både för det nationella provet och för slutbetygen.
- Rektorn behöver ta ett större ansvar för att inhämta kunskap om och följa upp undervisningen. Rektorn behöver också säkerställa att undervisande lärare har

den kunskap som behövs för att på ett professionellt sätt kunna genomföra sitt uppdrag.

- Åtgärdsprogrammen behöver utvecklas så att elevens behov och skolans insatser framgår tydligt.

Skolinspektionen kräver dessutom åtgärder inom följande områden:

- Skolan måste utveckla strategier och metoder som i högre grad tränar elevernas kommunikativa förmåga i relation till kursplanens krav. All kommunikation på engelsklektionerna bör ske på engelska (Lpo 94 2.2 Kunskaper, Kursplaner och betygskriterier SKOLFS 2000:135).
- Skolan måste planera undervisningen så att den motsvarar samtliga mål som uttrycks i kursplanen. Skolans undervisning inrymmer inte i tillräcklig omfattning strategier för att ta sig runt svårigheter samt för att hjälpa eleverna att identifiera eventuella svårigheter och välja rätt hjälpmedel. Målet om sociokulturell och sociolingvistisk medvetenhet återfinns inte i tillräcklig utsträckning. (Lpo 94 2.2 Kunskaper, Kursplaner och betygskriterier SKOLFS 2000:135).
- Skolan måste åtgärda den bristande tillgången på kompensatoriska hjälpmedel. (4 kap. 1 § 1985 års skollag, 5 kap. 5 § grundskoleförordningen).

För en beskrivning av kvalitetsgranskningens resultat och Skolinspektionens bedömningar samt motivering av beslutet se bilagd rapport *Skolinspektionens granskning av undervisningen i engelska i grundskolans årskurser 6-9 i Solbergaskolan i Stockholms kommun.*

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 9 september redovisa till Skolinspektionen vilka åtgärder som vidtagits utifrån de förbättringsområden och brister myndigheten identifierat. Om åtgärder ännu inte vidtagits ska huvudmannen ange tidplan för planerade åtgärder och vem som ansvarar för att genomföra åtgärderna.

Redogörelsen skickas per post till:

Skolinspektionen
Att: Dnr 40-2010:2594
Malin Söderberg
Box 23069
104 35 Stockholm

eller via e-post, till malin.soderberg@skolinspektionen.se.

Ange Skolinspektionens diarienummer (Dnr 40-2010:2594) vid kommunikation med myndigheten angående granskningen.

I ärendets slutliga handläggning har utredaren Kerstin Haster vilka deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Bertil Karlhager
Enhetschef

Malin Söderberg
Utredare/Föredragande

Bilagor:

Bilaga 1	Skolinspektionens rapport, <i>Skolinspektionens granskning av undervisningen i engelska i grundskolans årskurser 6-9 i Solbergaskolan i Stockholms kommun.</i>
Bilaga 2	Sammanställning av svar i genomförd elevenkät på Solbergaskolan

Skolinspektionens granskning av undervisningen i engelska i grundskolans årskurser 6-9 i Solbergaskolan i Stockholms kommun

Bakgrund

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av undervisningen i engelska i grundskolans årskurser 6-9 under hösten 2010 och våren 2011. Granskningen i Solbergaskolan i Stockholms kommun ingår i detta projekt. Övergripande iakttagelser och slutsatser från alla granskade skolor kommer att redovisas i en sammanfattande kvalitetsgranskningsrapport, där också litteraturlista ingår. Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Utgångspunkter i granskningen är huruvida det, i enlighet med läroplanen och den nationella kursplanen, finns en ändamålsenlig och likvärdig lärandemiljö i undervisningen i engelska, som ger alla elever goda förutsättningar att uppnå de kunskapsmål och betygskriterier som finns formulerade för ämnet.

Följande frågeställningar är centrala i granskningen:

- Tillämpar lärarna i engelskundervisningen de nationella målen och riktlinjerna och ges därmed alla elever likvärdiga förutsättningar att nå målen?
- Används särskiljande lösningar i engelskundervisningen (exv. i form av nivågruppering)? Säkerställer skolan i sådant fall elevernas möjligheter att utvecklas optimalt?

Ämnet engelska har delvis andra kunskapsteoretiska utgångspunkter än t.ex. matematik, genom att tillägnande i autentiska situationer och praktisk användning står i fokus, snarare än analys och förståelse. I läroplanen för den obligatoriska skolan (Lpo 94) beskrivs att skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola "kan kommunicera i tal och skrift på engelska". Detta funktionella synsätt präglar även kursplanen i ämnet där det fastslås att "utbildningen i engelska syftar till att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga". Ämnets struktur nämns i löpande text men återfinns inte vare sig i Mål att sträva mot eller Mål att uppnå. Emellertid framställs inte sällan på lokal nivå behärskning av språkliga *elements* som ett eget mål snarare än som ett medel att utveckla en funktionell språklig kompetens. Även i den nya kursplanen för engelska, som gäller fr.o.m. 1 juli 2011, betonas den kommunikativa förmågan.

En kort sammanfattning av den bild som framträder av resultaten i engelska är att de allra flesta elever i den svenska grundskolan har goda eller mycket goda kunskaper. Den skillnad som finns mellan elevgrupper, och som i vissa undersökningar visar sig är

Dnr 40-2010:2594

2011-03-09

2 (30)

i tilltagande, är i grunden inte acceptabel men trots detta väsentligt mindre än i de flesta andra, jämförbara länder¹.

Flera studier visar att eleverna inte bara lär sig engelska i skolan utan i högsta grad också förvärvar mycket av sin språkliga kompetens, på sin fritid. I en framlagd doktorsavhandling i engelska vid Karlstads universitet², i vilken bland annat könsskillnader vad gäller språklärande utanför skolan fokuseras, framkommer att pojkar ägnar i snitt 43 procent av den sammanlagda tiden för det som definierats som fritidsengelska, åt dataspel och internet. Motsvarande andel för flickor är 6 procent. Denna skillnad ses som en viktig förklaring till varför pojkarna har ett större ordförråd i engelska än flickorna. Flickorna har emellertid bättre betyg i engelska.

En rapport från Skolverket³ visar att ungefär hälften av alla elever i åk 9 går i nivåindelade grupper. Motsvarande andel i åk 7 och 8 är ungefär var tredje elev. Vanligast är nivåbaserad gruppindelning i matematik, men det förekommer även i engelska. I sin lägesbedömning för 2009 skärper Skolverket⁴ tonen vad gäller nivåindelning och säger att utvecklingen gått mot allt fler särskiljande lösningar och att det inte finns forskningsbaserade belägg för att detta skulle inverka positivt på elevernas resultat. Tvärtom påtalas risken för låga förväntningar samt negativa effekter på elevers motivation, lärande och självbild i grupper med elever som antas ha svårt att nå målen. Förväntningar på eleverna lägger ribban för undervisningen och stimulans mellan kamrater försvinner. Utifrån detta väljer Skolinspektionen att särskilt granska om eventuella särskiljande lösningar ger alla elever möjligheter att utvecklas optimalt.

Grunden för Skolinspektionens bedömningar av undervisningens ändamålsenlighet är de mål och anvisningar som finns i läroplanen och i kursplanen för ämnet. Därför har Skolinspektionen följande huvudfrågeställning i denna granskning: - Tillämpar lärarna i engelskundervisningen de nationella målen och riktlinjerna och ges därmed alla elever likvärdiga förutsättningar att nå målen?

Resultat från granskningen redovisas under fyra huvudrubriker; *Undervisningens genomförande, Elevernas möjligheter att utveckla språk- och kommunikationsfärdigheter, Pedagogisk ledning och kvalitetsarbete* samt *Särskilt stöd i engelska*. Under dessa rubriker redovisas granskningsområden med utgångspunkter i läroplanen och/eller kursplanen. För vissa moment, särskilt de som rör lärarnas förmåga att genomföra en

¹ Bonnet, G. (ed.) *The Assessment of Pupils' Skills in English in Eight European Countries 2002*, European network of policymakers for evaluation of education systems. <http://cisad.adc.education.fr/reva/>

² Sundqvist, P. (2009) *Extramural English Matters: Out-of-School English and Its Impact on Swedish Ninth Graders' Oral Proficiency and Vocabulary*

³ Skolverket (2006a) *Attityder till skolan 2006. Elevernas och lärarnas attityder till skolan*. Skolverket/Fritzes (Rapport 299).

⁴ Skolverket (2009b) *Skolverkets lägesbedömning 2009*. Stockholm: Skolverket/ Fritzes (Rapport 337).

ändamålsenlig undervisning har bedömningsgrunder även hämtats från forskning och beprövad erfarenhet.

För att kunna göra sammanvägda bedömningar, är de lektionsobservationer som inspektörerna genomför viktiga inslag. Betydelsefullt är också att samla och beakta information som ges av dem som är verksamma i skolan. Därför genomförs intervjuer med lärare, rektorn och elever. Lärare och elever ges också möjlighet att i enkäter skriftligt redovisa hur de ser på engelskundervisningen.

Beskrivning av skolan

Solbergaskolan har årskurserna 1 till 9 och förskoleklass och ligger i Älvsjö, en stadsdel i södra Stockholm. Totalt på skolan finns ungefär 250 elever. Skolan har en klass per årskurs, med undantag för år 6 och 7 som tillsammans utgör en klass.

Skolan har sedan augusti 2010 en ny rektor. I november 2010 tillträdde en ny biträdande rektor som huvudsakligen arbetar mot årskurserna 6 till 9.

Skolan har de senaste fem åren haft varierande resultat i engelska och i övriga ämnen. Sammantaget kan man dock se en nedåtgående trend vad gäller andel elever som når målen i alla ämnen och för resultaten i engelska.

I Skolverkets inspektionsrapport från år 2006 bedömer Skolverket bland annat att det saknas systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskapsresultat, att alla elever i behov av särskilt stöd inte får det stöd de har rätt till och att rektor inte är förtrogen med det dagliga arbetet.

Skolans organisation av engelskundervisningen

Eleverna vid skolan undervisas huvudsakligen i engelska i helklass. Eleverna i årskurs 6 och 7 undervisas tillsammans. Vid skolan finns också en undervisningsgrupp som kallas *Lilla gruppen*. I denna grupp återfinns elever som av olika anledningar bedömts ha behov av undervisning i liten grupp. För några elever är detta en kortvarig lösning; andra elever läser all sin engelska i denna grupp.

Elever som är i behov av mer tid eller extra stöd för sin språkinläring kan också välja *sv-eng*, ett språkval som syftar till att stödja den undervisning som ges i ordinarie undervisning.

Elevernas resultat i engelska**Figur 1** Slutbetyg i engelska åk 9, andel (%) elever som nått målen

År	G			VG			MVG			Ej nått målen		
	Samtliga	Pojkar	Flickor	Samtliga	Pojkar	Flickor	Samtliga	Pojkar	Flickor	Samtliga	Pojkar	Flickor
2007	35,6	37,1	30,0	26,7	31,4	10,0	8,9	11,4	0,0	28,9	20,0	60,0
2008	30,2	31,0	29,2	49,1	51,7	45,8	17,0	13,0	20,8	3,8	3,4	4,2
2009	35,5	33,3	40,0	38,7	42,9	30,0	12,9	9,5	20,0	12,9	14,3	10,0
2010	29,2	12	38	41,7	50	38	8,3	0	12	20,8	38	12

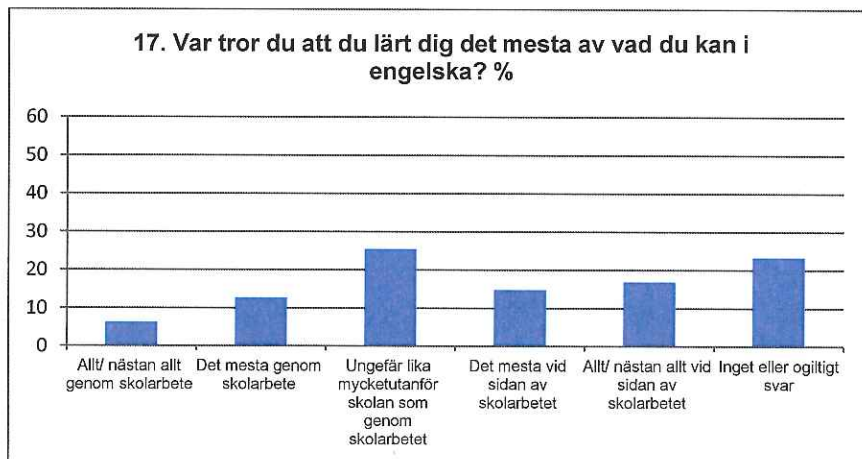
Källa: Skolans egna siffror samt, för 2010, Skolverkets statistik.

Inför granskningen begärde Skolinspektionen in resultat för de senaste fyra läsåren för de nationella ämnesproven i årskurs 5 och 9 samt slutbetyg i engelska i årskurs 9.

Skolan saknar dock sammanställning för de nationella proven liksom för slutbetygen för läsåret 2010.

Av de resultat som redovisats framgår att resultaten varierar. En skillnad som framträder, och som förstärks av Skolverkets resultatstatistik för läsåret 2009/2010, är att flickor i större utsträckning når betyget Mycket väl godkänd, medan pojkarna i större utsträckning når betyget Väl godkänd eller inte når målen.

I den elevenkät som ingår i granskningen är en av frågorna "Var tror du att du lärt dig det mesta av vad du kan i engelska?" Det vanligaste svaret är att eleverna tror att de lär sig det mesta eller nästan allt hemma. Knappt en fjärdedel av eleverna uppger att de lär sig nästan allt eller det mesta genom skolarbetet. Flickorna uppger också i mindre grad att de lär sig mer i skolan än vid sidan av skolarbetet. Det är också tydligt att eleverna uppfattar att de i mindre grad lär sig engelska i skolan med stigande ålder. I årskurs 9 är det ingen som svarat att de tror att de lär sig allt genom skolarbete och endast 2 av 15 har uppgett att de lär sig det mesta genom skolarbete.

Figur 2 Fråga 17 elevenkäten

Motivering till beslutet

På följande sidor ges en beskrivning och en bedömning av den granskade undervisningen i engelska. De grunder och kriterier som använts vid bedömningarna är främst hämtade ur läroplanen för grundskolan och den nationella kursplanen för engelska. För vissa granskningsområden har även exempel på framgångsfaktorer som framkommit i forskning och beprövad erfarenhet använts.

Inspektörernas bedömning av fem lektioner i årskurserna 6-9 redovisas i punktdiagram. Resultat från genomförda intervjuer med elevgrupper, lärargrupper och rektorn kommenteras i löpande text, liksom två enkätsvar från enskilda lärare och 48 enkätsvar från elever. I slutet av varje avsnitt finns en sammanfattande bedömning där information från de olika underlagen har beaktats.

A. Lärandemiljö och genomförande

A 1. Trygg och stödjande lärandemiljö

Ur läroplanen för det obligatoriska skolväsendet (Lpo 94):

Eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära.

Varje elev har rätt att i skolan få utvecklas, känna växandets glädje och få erfara den tillfredsställelse som det ger att göra framsteg och övervinna svårigheter.

Läraren ska stärka elevernas vilja att lära och elevernas tillit till den egna förmågan.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Präglas lektionerna av en positiv, avslappnad och respektfull atmosfär?
- Främjas elevernas personligheter och respekt för varandra
- Säkerställer lärarna ordningen?
- Har lärarna positiva förväntningar på eleverna?
- Stöttas elevernas självförtroende och tillit till den egna förmågan?
- Involveras alla elever?

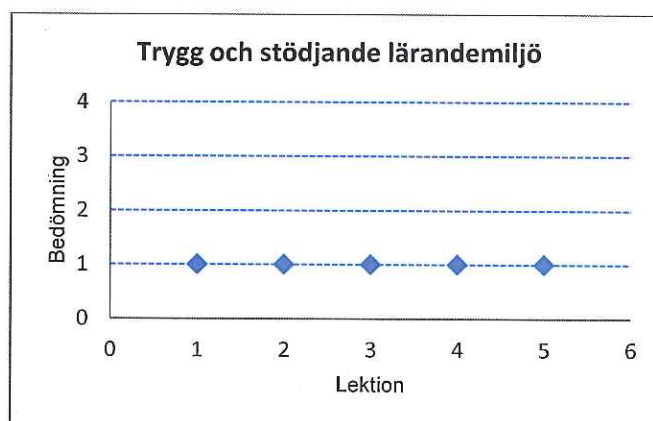
Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Trygg och stödjande lärandemiljö*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
X			

Dnr 40-2010:2594
2011-03-09
6 (30)

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 3 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av fem lektioner.

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt, 0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Under lektionsbesöken uppfattar Skolinspektionen att eleverna förefaller veta vad de ska arbeta med och försöker göra sitt bästa. Det är dock vanligt att elever kommer sent till lektionen och att lektionen således kommer igång sent. Vidare förekommer vid flera tillfällen att personal kommer in i klassrummet under pågående lektion och pratar rakt ut i klassrummet till lärare eller elever, vilket leder till att arbetsron störs.

Skolinspektionen ser också få exempel på hur undervisande lärare arbetar för att främja en trygg och stödjande lärandemiljö. Lektionerna har inte någon tydlig inledning där läraren har möjlighet att skapa en avslappnad atmosfär. Inspektörerna observerar heller inte någon uppsamlade avslutning där läraren bekräftar elevernas arbetsinsats. Elevers arbeten rättas och lämnas tillbaka utan tydlig respons på kvaliteten i arbetet. I något fall kan eleven få höra att något är "bra", men detta sker inte regelmässigt under de besökta lektionerna och ingen mer konkret eller positiv respons ges. Det förekommer också, å ena sidan, att elever stör ordningen utan att läraren ingriper. Å andra sidan observerar Skolinspektionen hur läraren försöker att återställa ordningen genom att skrika åt elever eller hota dem med att få arbeta med tråkigare arbetsuppgifter eller få lämna klassrummet om de inte lugnar sig.

Underlag från intervjuer och enkäter

Lärare och elever berättar i intervjuer att det går mycket lektionstid till disciplin och att det är vanligt att det kan ta upp till 20 minuter att komma igång med arbetet. Läraren berättar att hon i vissa grupper medvetet undviker övningar som hon tror skulle ge en mer lustfylld inlärning, eftersom hon tror att dessa övningar riskerar att leda till att det blir stökigt i klassrummet.

Dnr 40-2010:2594

2011-03-09

7 (30)

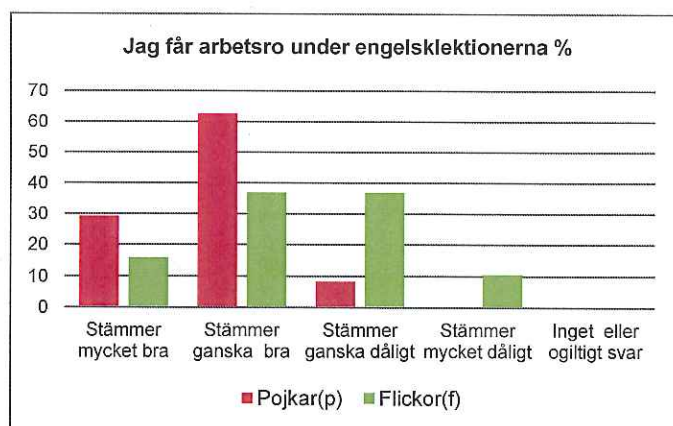
Skolinspektionen observerar i samband med lektionsbesök att undervisningen bedrivs på svenska. Läraren uppger att detta är ett medvetet val som grundar sig i att hon uppfattar att alla elever inte förstår engelska tillräckligt bra och att hon vill säkerställa att alla elever förstår instruktionen så snabbt som möjligt så att de kan komma igång med arbetet.

Läraren beskriver att hon försöker att skapa ett gott klassrumsklimat genom att prata med eleverna om vikten av studiero. Det framkommer dock inte att det finns någon medveten strategi vad gäller tilltal, undervisningsmetoder, organisation eller annat som syftar till att skapa en trygg och stödjande lärandemiljö. Läraren beskriver vidare, vid flera tillfällen under Skolinspektionens besök, eleverna och klasserna som stökiga. Det saknas strategi för att främja ett lugnt och tryggt klimat och att det inte gjorts någon utvärdering av undervisningen eller medveten organisation av undervisningen för att komma till rätta med arbetsmiljön. Skolinspektionen uppfattar dessutom att det finns en tendens till att skylla situationen på eleverna. Skolans rektor bekräftar denna bild.

I intervjuer med elever beskrivs klassrumsklimatet som stökigt. Flera elever berättar också att det finns många elever som inte vill eller törs prata engelska på lektionerna eftersom det finns elever som skrattar om man säger fel. Eleverna upplever också att läraren "har gett upp" och inte tror att det är möjligt att skapa studiero i grupperna. Alla elevgrupper beskriver dock att det förekommer lektioner då det är arbetsro och en trevlig stämning. Gemensamt för dessa lektioner är att eleverna uppfattar undervisningen som rolig och angelägen och att undervisande lärare är positiv och ger uttryck för höga förväntningar på elevernas förmåga att lära sig.

I skolans kvalitetsredovisning för 2008/2009 redovisas Stockholms stads trivselenkät. Av dessa resultat framgår att endast 30 procent av eleverna i årskurs 6 och 44 procent av eleverna i årskurs 9 uppfattar att det råder arbetsro. Av den elevenkät som genomförts i samband med granskningen framgår att nästan alla pojkar anser att de får arbetsro under engelsklektionerna, men bara 50 procent av flickorna.

Figur 4 Fråga 2 elevenkäten

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Trygg och stödjande lärandemiljö* är mestadels svagt och ett synnerligen viktigt utvecklingsområde. En styrka i verksamheten är elevernas medvetenhet om och förmåga att formulera vad som är viktigt i undervisningen för att de ska uppfatta lärandemiljön som positiv och trevlig. Detta kan skolan lyfta och bygga vidare på. Det är dock angeläget att skolan utvecklar arbetet med att främja en trygg och stödjande lärandemiljö. Den bristande tillit till elevernas förmåga som såväl elever som lärare beskriver är inte acceptabel. Lärares och elevers beskrivning av undervisning som går till spillo eller lustfyllda inslag som uteblir på grund av bristande arbetsro väger också tungt i bedömningen. Skolinspektionen vill också framhålla vikten av att eleverna ges möjlighet att kommunicera på engelska under engelsklektionerna.

A 2. Lektionsupplägg och genomförande, organisation i klassrummet

I den nationella kursplanen i engelska anges mål att sträva mot vilka uttrycker den inriktning undervisningen ska ha när det gäller att utveckla elevernas kunskaper och förmågor. De tydliggör därmed de kunskapskvaliteter som är väsentliga i ämnet. Dessa mål utgör det främsta underlaget för planeringen av undervisningen och sätter inte någon gräns för elevernas kunskapsutveckling. Mål att uppnå anger den miniminivå av kunskaper som alla elever ska uppnå det femte respektive nionde skolåret. Kursplanen är utformad för att klargöra undervisningens inriktning och vad alla eleverna ska lära sig men lämnar samtidigt stort utrymme för lärare och elever att välja stoff och metoder.

I nationell och internationell forskning som undersöker vad som karaktäriserar framgångsrika skolor och skickliga lärare, beskrivs ett antal förutsättningar och förhållningssätt som särskilt gynnsamma för goda resultat. Bland annat framhålls förmågan att skapa motivation, dvs. att väcka elevernas nyfikenhet och intresse, vilket även läroplanen anger att läraren har ett ansvar för. Utmärkande för skickliga lärare är att

Dnr 40-2010:2594

2011-03-09

9 (30)

de fokuserar på det som är väsentligt, de tydliggör kursplanens mål och kan tydligt förklara och illustrera vad det är eleverna ska lära sig, vilket i sin tur gynnar eftersträvad metakognition.

Lärarnas förmåga att presentera information klart och levande, strukturera materialet, ställa mer komplexa frågor och att fånga upp och vidareutveckla elevernas idéer framträder likaså som en central faktor.

Skickliga lärare visar stor respekt för sina elever och de har höga förväntningar på att de ska nå målen.

Feedback har stor betydelse för elevers lärande och skickliga lärare ger snabb återkoppling till eleverna för att säkra deras förståelse och kunskapsutveckling.

Utifrån forskningsresultat utmärks skickliga lärare vidare av att de är passionerade när det gäller lärande och undervisning. De siktar högre än bara mot "uppnåendemålen", vilket även läroplanen ger i uppdrag.

De lärare som kan använda en bred repertoar av strategier, t.ex. erfarenhetsbaserade och framgångsrika metoder och varierade arbetsformer är vanligtvis mest framgångsrika, enligt forskningen. Deras val av olika strategier är medvetna utifrån en analys av nationella mål och därmed även enskilda elevers behov, snarare än slumpmässigt eller vanemässigt.

Utgångspunkter för detta granskningsområde har i stor utsträckning hämtats i forskningen kring vad som utmärker skickliga lärare och framgångsrika skolor⁵. Granskningen respekterar dock det utrymme som lärare och elever har att välja stoff och metoder. Viktigt är emellertid att undersöka hur väl valda metoder fungerar samt huruvida de stämmer överens med målen i läroplanen och kursplanen.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Finns effektiva rutiner i klassrummet?
- Finns ett tydligt syfte/mål för lektionen, presenteras det för eleverna, utvärderas det?
- Har lektionen ett logiskt flöde, hänger delarna ihop, varierar svårighetsgraden?
- Används lektionstiden effektivt?
- Ger läraren tydliga instruktioner och förklaringar?
- Stärker läraren elevernas motivation för aktiviteter och uppgifter?
- Har läraren ändamålsenliga undervisningsstrategier?
- Vet varje elev vad han/hon förväntas göra?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Lektionsupplägg och genomförande, organisation i klassrummet*:

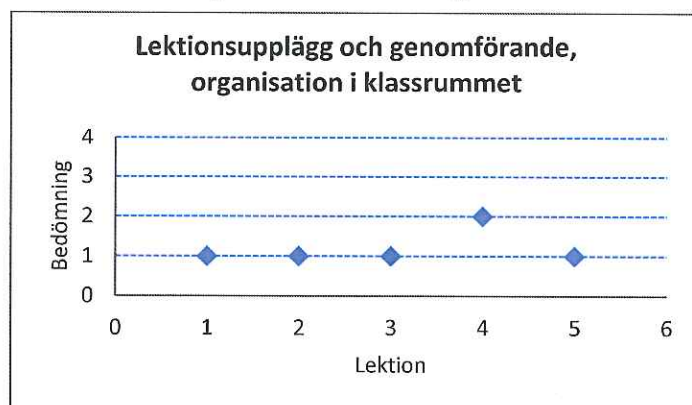
mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
X			

⁵ I den övergripande rapporten, som sammanfattar granskningsresultaten från de deltagande skolorna, finns referenslista.

Dnr 40-2010:2594
2011-03-09
10 (30)

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 5 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av fem lektioner.

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt,
0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Skolinspektionen observerar under granskningen fem lektioner. Inte vid någon av dessa lektioner förekommer att läraren presenterar lektionens eller uppgiftens lärandemål eller syfte. Skolinspektionen uppfattar att läraren är förberedd inför lektionen, men någon planering delges inte eleverna, annat än att läraren presenterar den närmast förestående aktiviteten. Inte vid något lektionstillfälle presenteras hela lektionens upplägg på förhand. Uppgifter presenteras huvudsakligen genom en uppmaning att jobba vidare i boken, göra klart häftet, spela ett spel. De planerade aktiviteterna sätts inte in i något sammanhang och det är således inte tydligt vad eleverna är tänkta att lära sig eller varför de planerade uppgifterna är angelägna.

De observerade lektionerna består också i stor utsträckning av individuellt elevarbete. Det är också vanligt att eleverna arbetar med en och samma uppgift under hela lektionspasset, vilket medför att elever sitter i upp till 60 minuter och översätter meningar eller svarar på frågor i en läsförståelseövning. Skolinspektionen observerar vidare att undervisningen till viss del organiseras så att elever blir sysslösa i väntan på att de andra eleverna ska arbeta klart, eller på att läraren ska hinna komma och hjälpa dem vidare. Vid ett lektionstillfälle blir fem av sexton elever sysslösa upp till 15 minuter under en och samma lektion.

Underlag från intervjuer och enkäter

De elever Skolinspektionen talat med beskriver huvudsakligen engelskundervisningen som arbete med grammatikhäften, ordlistor eller övningar i läroboken. Uppgifterna beskrivs som jobbiga och inte så roliga.

Eleverna uppger att läraren är bra på instruera eleverna i vad de ska göra. Av enkäten framgår att eleverna upplever att deras lärare förklarar och undervisar bra; 90 procent av eleverna instämmer i detta påstående. Vid intervjuerna beskriver eleverna att

uppgifternas syfte inte framgår tydligt. Det står också klart, genom de intervjuer Skolinspektionen genomför, att eleverna har en grund kännedom om kursplanens mål och de kunskapskvaliteter som beskrivs i betygskriterierna. Detta gäller även för de elever som går i årskurs 9 och som inom ett halvår ska få sitt slutbetyg. Läraren beskriver att hon delat ut kursplaner till alla elever, men att de inte resonerat kring dem. Den information om ämnets mål och innehåll som huvudsakligen kommuniceras är lärarens terminsplanering.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *lektionsupplägg och genomförande samt organisation i klassrummet* är mestadels svagt. Det är angeläget att undervisningen utvecklas så att den inrymmer en större variation i arbetssätt. Skolinspektionen uppfattar att undervisningen i alltför hög grad är uppgiftsfokuserad snarare än målfokuserad. De planerade uppgifternas koppling till kursplanens mål behöver förstärkas. Det är särskilt allvarligt att elever i år 8 och 9 i så begränsad mån är förtrogna med ämnets mål och betygskriterier.

A 3. Anpassning av undervisningen till elevers olika behov

Ur Lpo 94:

Undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling.

Läraren ska, utgå från varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande, stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan, ge utrymme för elevens förmåga att själv skapa och använda olika uttrycksmedel, stimulera, handleda och ge särskilt stöd till elever som har svårigheter.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Anpassas instruktioner och uppgifter till elevernas skillnader när det gäller motivation, prestationsnivå, sätt att lära, inlärningstakt?
- Får elever som behöver stöd under vanlig lektion sådant?
- Får högrepresterande elever mer utmanande uppgifter?
- Kontrolleras specifika problem när det gäller enskilda elevers förståelse?

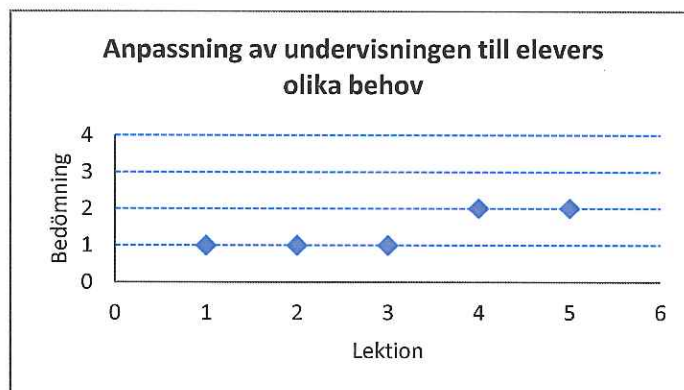
Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Anpassning av undervisningen till elevers olika behov*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
X			

Dnr 40-2010:2594
2011-03-09
12 (30)

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 6 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av fem lektioner.

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt, 0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Skolinspektionen observerar under sitt besök fem engelsklektioner. Undervisningen är vid dessa lektioner organiserad så att alla elever jobbar med samma uppgifter på samma tid. Vid en lektion informerar läraren om att de ska arbeta med läsförståelse och att det finns fyra olika texter och att en är lite svårare. Det framgår dock att den svårare texten huvudsakligen är till för de elever som snabbt hinner göra de enklare texterna. Texterna är således inte komponerade för att varje elev ska mötas på sin nivå, utan för att snabba elever ska få en extrauppgift som är lite svårare.

Skolinspektionen ser också ett exempel där två elever samarbetar kring en uppgift. Elevernas förkunskaper i engelska skiljer sig väsentligt, men uppgiften och materialet är detsamma för de båda eleverna. Läraren beskriver att hon förväntar sig att eleven med bättre förkunskaper tar mer ansvar för uppgiften och på så sätt får ytterligare stimulering. Den anpassning som uppgiften ger är således inte kopplad till de mål och kunskapskvaliteter som beskrivs i ämnets kursplan.

Det observeras också vid flertalet lektioner att eleverna lämnas ensamma med uppgiften, medan läraren genomför prov eller en annan uppgift med andra elever. Lärarens kontroll av elevernas förståelse och lärande består av att läraren rättar elevens svar när denne är klar och ger eleven extra hjälp om eleven på något sätt signalerar att den behöver detta. Skolinspektionen observerar i mycket ringa omfattning att läraren aktivt undersöker elevens förståelse och progression under arbetets gång, och med detta som underlag förtydligar, förklarar eller anpassar uppgiften till elevens behov och förutsättningar. Elevens benägenhet att räcka upp handen och be om hjälp blir således en viktig faktor i lärarens stöttning av elevens lärande.

Skolinspektionen har inför ett av lektionsbesöken delgivits information om att en av eleverna i klassen har en funktionsnedsättning. Trots detta observeras inga kompensatoriska hjälpmedel. Eleven i fråga får en anpassad uppgift i något fall, men anpassningen kompenserar inte för elevens svårighet, utan blir en uppgift som tränar något annat.

Underlag från intervjuer och enkäter

Eleverna beskriver i intervjuer att grunden för undervisningen i engelska är att alla gör samma sak på samma tid. Eleverna beskriver att det finns lättare uppgifter att tillgå om de som planerats är för svåra. Svårare uppgifter finns, men dessa är till för de elever som snabbt hunnit klart med de gemensamma uppgifterna. Eleverna uppfattar det inte som troligt att man istället för de gemensamma uppgifterna skulle kunna välja att arbeta med den svårare uppgiften. Eleverna har vidare inte någon erfarenhet av att elever får arbeta på olika sätt mot samma lärandemål eller samma uppgift.

Läraren bekräftar denna bild. Hon uppger att hon huvudsakligen säkerställt att det finns uppgifter av olika svårighetsgrad, men att hon inte planerat för att olika elever kan lära sig bättre genom olika arbetssätt. Läraren beskriver att det är möjligt för elever att arbeta med den svårare uppgiften direkt, om hon ser att den gemensamma är alltför lätt, men att huvudprincipen är att alla arbetar med det gemensamma materialet först.

Det finns ett flertal elever med funktionshinder på Solbergaskolan. Läraren och rektorn beskriver att det saknas kompensatoriska hjälpmedel. Läraren beskriver att hon saknar såväl inläst material som datorer och viss programvara för att kunna ge elever tillgång till de hjälpmedel de behöver.

Läraren ger också uttryck för åsikten att elever med funktionsnedsättningar bör ges undervisning i Lilla gruppen eftersom den gemensamma undervisningen inte fungerar för elever med särskild problematik. Det finns dock elever med funktionsnedsättning i de grupper hon undervisar. Läraren ger exempel på hur hon försöker att anpassa undervisningen för dessa, men anpassningen består huvudsakligen av att eleverna får göra en lättare uppgift eller träna en annan färdighet. Det saknas således anpassning av instruktioner eller uppgifter som kompenserar för elevens svårigheter.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *anpassning av undervisningen till elevers olika behov* är mestadels svagt. Det är angeläget att skolan ser över hur undervisningen planeras så att denna utgår ifrån alla elevers behov samt att lektionsplaneringen medger att läraren kontrollerar elevernas förståelse under arbetets gång. Vidare behöver skolan snarast åtgärda den bristande tillgången på kompensatoriska hjälpmedel. Det är inte acceptabelt att elever i behov av till exempel inläst material eller lässtöd inte ges detta. Det är skolans skyldighet att ta hänsyn till elever i behov av särskilt stöd.

Dnr 40-2010:2594

2011-03-09

14 (30)

A 4. Elevernas medverkan, ansvar och inflytande

Ur Lpo 94:

Läraren ska utgå från att eleverna kan och vill ta ett personligt ansvar för sin inläring och för sitt arbete i skolan, se till att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll samt se till att detta inflytande ökar med stigande ålder och mognad.

Ur kursplanen för engelska:

Skolan ska i sin undervisning sträva mot att eleven utvecklar sin förmåga att reflektera över och ta ansvar för sin egen språkinläring och att medvetet använda arbetssätt som främjar den egna inläringen, utvecklar sin förmåga att planera, genomföra och utvärdera uppgifter, på egen hand och i samarbete med andra.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

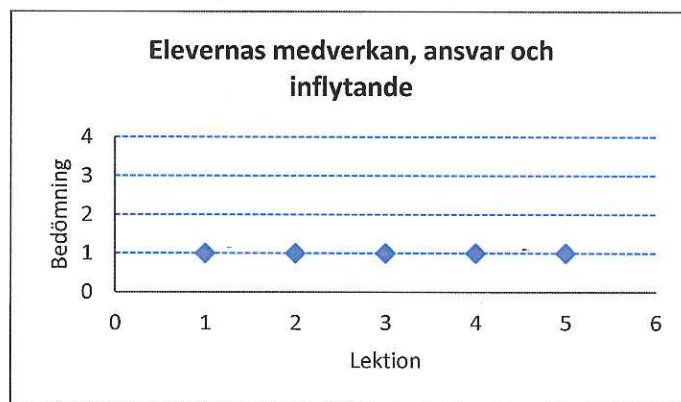
- Har eleverna möjlighet att delta i planering och upplägg av undervisningen?
- Ger läraren förutsättningar, redskap och möjligheter för eleverna att kunna ta ansvar för sitt eget lärande?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Elevernas medverkan, ansvar och inflytande*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
X			

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 7 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av fem lektioner

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt, 0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Dnr 40-2010:2594
2011-03-09
15 (30)

Den undervisning Skolinspektionen tar del av är i sin helhet resultatet av lärarens planering. Läraren introducerar de uppgifter hon planerat, alla elever jobbar med samma uppgifter och alla uppgifter ska göras av alla. Målet med uppgiften klargörs inte för eleverna och det är således svårt för eleverna att veta om de klarat uppgiften. I något fall är det tydligt att lektionens arbete är ett resultat av elevernas önskan. I detta fall arbetar klassen med grammatikuppgifter i ett grammatikhäfte som läraren sammanställt, och som eleverna har ett prov på påföljande lektion. Valet av arbetsområde, liksom områdets innehåll och övriga planering har dock gjorts av läraren. Ett reellt inflytande över undervisningens arbetsformer och innehåll, som bygger på elevernas medvetna val utifrån kännedom om ämnets mål och kunskap om sin egen inlärninng observeras inte.

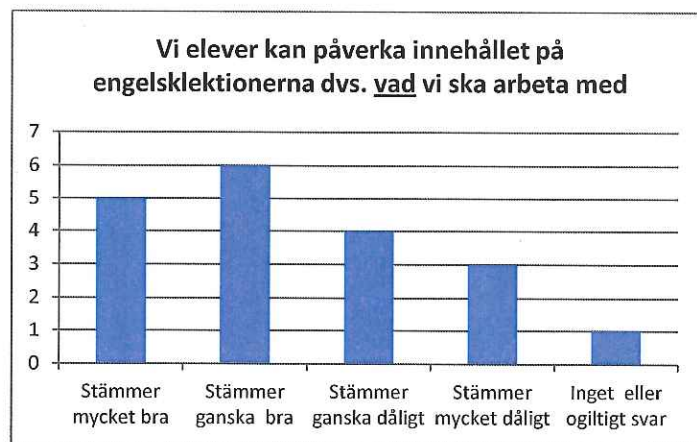
Underlag från intervjuer och enkäter

Läraren beskriver för Skolinspektionen att eleverna inte varit delaktiga i framtagandet av terminsplaneringen och hon har inte heller tänkt på att tillsammans med eleverna utvärdera undervisningen. Läraren beskriver att hon försöker att välja material som till form och innehåll passar gruppen samt att hon frågar enskilda elever om deras intressen. Det finns dock inget systematiskt sätt att samla in elevernas tankar kring undervisningen. Eleverna berättar att läraren inte ger dem möjlighet att vara med och planera men att hon oftast hör sammar spontana förslag. Utvärdering av undervisningen sker inte och eleverna kan inte ge något exempel på hur de tror att läraren tar reda på vad de är intresserade av.

Ett exempel på elevinflytande som läraren lyfter är det musikprojekt som hon nyligen genomfört i någon klass, där temat valts utifrån en kunskap om elevernas musikintresse. Eleverna resonerar kring samma projekt och berättar att den musik som ingick valts av läraren. Eleverna beskriver vidare att de på sin fritid lär sig mycket engelska genom just musik och ger uttryck för flera idéer om hur man skulle kunna omsätta kursplanens mål i en undervisning som de skulle uppfatta som rolig och angelägen.

I elevenkäten framkommer att ungefär en fjärdedel av eleverna inte anser att de ges möjlighet att påverka undervisningens innehåll eller arbetssätt. Det är också tydligt att andelen elever som anser att de inte ges möjlighet att påverka undervisningen ökar med stigande ålder. I årskurs 9 är sju av arton enkätsvar, dvs. ungefär 40 procent av svaren, negativa till i vilken mån de ges möjlighet att påverka undervisningen.

Figur 8 Fråga 14 elevenkäten

Figur 9 Fråga 15 elevenkäten

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *elevernas medverkan, ansvar och inflytande* är mestadels svagt. Styrkor i verksamheten är dels elevernas idérikedom, dels den vilja till elevinflytande som läraren ger uttryck för. Det står dock klart att det saknas såväl rutiner som kollegiala samtal kring detta område varför läraren i många delar inte reflekterat över huruvida den undervisningen som bedrivs faktiskt ger förutsättningar för elevinflytande. Det är angeläget att skolan utvecklar arbetet med elevinflytande. Undervisningen behöver planeras tillsammans med eleverna och eleverna behöver ges möjlighet att utvärdera arbetet.

B. Lektionernas innehåll – kursplanefokus

I läroplanen för den obligatoriska skolan (Lpo 94) och i kursplanen för engelska betonas att utbildningen i engelska syftar till att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. I granskningen har Skolinspektionen särskilt uppmärksammat om detta får genomslag i undervisningen. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet. Skolinspektionen har därför även bedömt vilken kvalitet receptiva färdigheter (lyssna och läsa) och produktiva färdigheter (tala och skriva) har i undervisningen.

B 1. Interaktiva färdigheter - allsidig kommunikativ förmåga

Ur kursplanen för engelska:

Skolan ska i sin undervisning sträva mot att eleven utvecklar sin förmåga att använda engelska för att kommunicera i tal och skrift, fördjupar sin förståelse av talad engelska i olika situationer och sammanhang, utvecklar sin förmåga att delta aktivt i samtal och skriftlig kommunikation, uttrycka sina egna tankar på engelska samt uppfatta andras åsikter och erfarenheter, utvecklar sin förmåga att använda engelska muntligt i olika sammanhang för att berätta, beskriva och förklara samt att motivera sina åsikter.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Maximeras möjligheterna till användning av engelska i klassrummet?
- Innehåller lektionen aktiviteter där eleverna får träna på att förstå och göra sig förstådda på engelska?
- Skapas ett sammanhang för de uppgifter som utförs?
- Tillåts acceptabel och spontan engelska?
- Finns tal- och skrivuppgifter för att nå ett visst syfte eller speciell mottagare?
- Framhålls det funktionella med ett korrekt språk?
- Får eleverna feedback på hur de utför tal/skrivuppgifter?

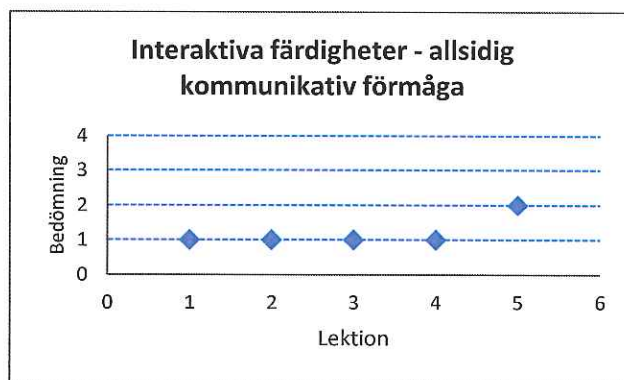
Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Interaktiva färdigheter - allsidig kommunikativ förmåga*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
X			

Dnr 40-2010:2594
2011-03-09
18 (30)

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 10 | diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av fem lektioner.

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt, 0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

När Skolinspektionen påbörjar sin granskning är arbetsspråket på engelsklektionerna svenska. Detta innebär att instruktioner ges på svenska, frågor ställs på svenska och den engelska som yttras är uppläsandet av rätta svar. I samband med inspektörernas intervju med läraren konstaterar läraren att det inte är ändamålsenligt att bedriva undervisning i engelska på svenska. De två lektioner som följer efter intervjun har läraren bytt arbetsspråk till engelska och i något fall även planerat en uppgift som ska ge eleverna möjlighet att kommunicera.

Det krävs dock mer än engelska som arbetsspråk för att undervisningen ska kunna bedömas som kommunikativ. Merparten av de lektioner Skolinspektionen besöker är organiserade så att eleverna arbetar enskilt med uppgifter i en arbetsbok. Detta har till följd att merparten av eleverna vid alla lektioner utom en, lämnar klassrummet utan att ha sagt ett enda ord på engelska.

Överlag uppfattar Skolinspektionen att den kommunicerande, vardagliga användningen av språket är eftersatt på de lektioner som observeras. De tal- och skrivuppgifter som ges är kraftigt styrda till form och innehåll och eleverna engageras således inte i något spontant tal som tränar förmågan att delta aktivt i samtal och skriftlig kommunikation.

Underlag från intervjuer och enkäter

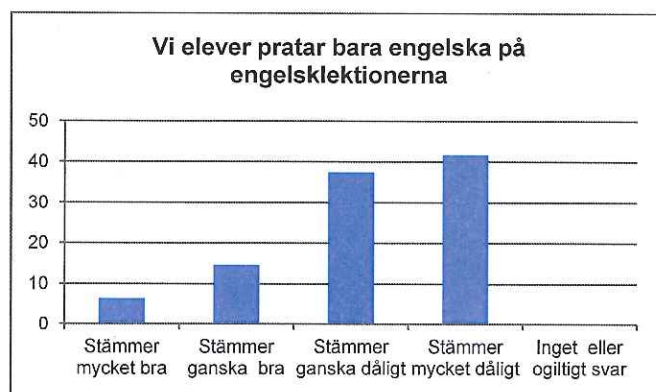
Eleverna uppger i intervjuer att det framförallt är läraren som talar engelska på lektionerna och att de lyssnar. Vidare beskriver de att de inte använder engelskan till annat än att göra uppgifter: översätta, svara på frågor i boken eller stoppa in rätt ord i en lucktext. Att prata engelska, säger de, gör man bara om man vill skämta och då endast enstaka ord. Skolinspektionen frågar läraren om detta och läraren konstaterar

Dnr 40-2010:2594
2011-03-09
19 (30)

att hon gradvis skalat bort de kommunikativa inslagen och engelskan som arbetsspråk som ett led i att skapa tystnad i klassrummet, vilket hon uppfattar som arbetsro.

En förutsättning för att träna förmågan att kommunicera på engelska är att eleverna tränas att tala engelska under lektionerna. I elevenkäten ställs en fråga kring detta och av elevsvaren framgår tydligt att eleverna inte tränas i att kommunicera på engelska på lektionerna; 80 procent av eleverna uppger att de i liten utsträckning pratar bara engelska under lektionerna.

Figur 11 Fråga 6 elevenkäten

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *interaktiva färdigheter* – *allsidig kommunikativ förmåga* är mestadels svagt. En styrka i verksamheten är lärarens vilja till förändring, som bland annat tar sig uttryck i att läraren under pågående granskning förändrar sin undervisning genom att byta undervisningsspråk. Det räcker dock inte att byta språk. Undervisning måste organiseras så att den blir kommunikativ. Detta innebär val av uppgifter, hur uppgifter introduceras samt vilka strategier läraren använde för att stötta och uppmuntra elevernas kommunikation.

B 2. Receptiva färdigheter – lyssna och läsa

Ur kursplanen för engelska:

Skolan ska i sin undervisning sträva mot att eleven fördjupar sin förståelse av talad engelska i olika situationer och sammanhang, utvecklar sin förmåga att läsa olika slags texter för upplevelser, information och kunskaper, utvecklar sin förmåga att använda hjälpmedel och kritiskt granska informationskällor.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Presenteras läs- och lyssnaruppgifter så att förförståelse skapas?

Dnr 40-2010:2594

2011-03-09

20 (30)

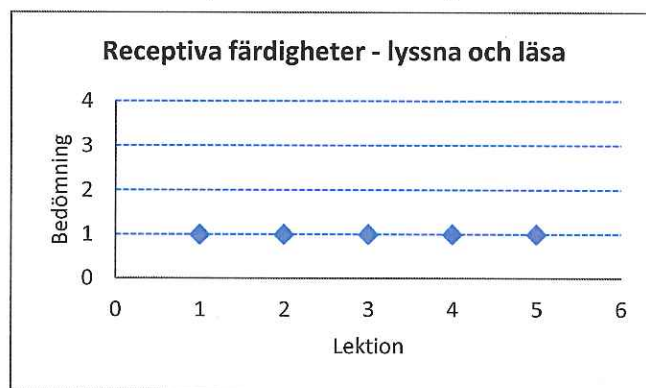
- Presenterar läraren ändamålsenliga strategier som underlättar hörförståelse eller läsförståelse?
- Presenteras läs- och lyssnaruppgifter i ett sammanhang?
- Ges eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att lyssna till eller läsa olika slags texter (upplevelser, information, kunskaper)?
- Används olika typer av media för lyssnande och läsning?
- Ges eleverna möjlighet att utveckla sin förmåga att använda hjälpmedel och att kritiskt granska informationskällor?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Receptiva färdigheter – lyssna och läsa*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
X			

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 12 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av fem lektioner.

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt, 0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

På samtliga observerade lektioner förekommer inslag av lästräning i någon utsträckning. Dessa uppgifter introduceras dock med uppmaningar av slaget "jobba vidare i boken" och läsuppgiften kopplas således inte till något sammanhang - varken tematiskt, formmässigt eller genom koppling till elevernas vardag och språkanvändning. Vidare saknas instruktioner som är tänkta att förekomma eller hjälpa eleverna att hantera svårigheter i läsningen. I något fall beskriver läraren att en läsuppgift är svårare än de andra, men det tydliggörs inte för eleverna på vilket sätt och vilken sorts svårighet den är tänkt att träna dem att klara. I någon klass poängteras för eleverna att det finns ordlistor, men vanligast är att eleverna använder läraren som ordlista.

Dnr 40-2010:2594
2011-03-09
21 (30)

Underlag från intervjuer och enkäter

Läraren beskriver att eleverna ges möjlighet att utveckla sin förmåga att förstå talad och skriven engelska genom läs- och hörförståelseprov, film med engelsk text och musik. De strategier som läraren drar sig till minnes att hon tränar eleverna i är ordboksanvändning och en uppmaning att fråga varandra.

Elevernas bild av hur de tränas i att utveckla sina receptiva förmågor stämmer med lärarens. De beskriver också att läraren pratat med dem om vikten av att läsa mellan raderna. De har dock svårt att ge konkreta exempel på hur man kan ta sig runt problem i läsningen eller lyssnandet. Några elever resonerar vidare kring den läsuppgift som introducerats som svårare vid en av de observerade lektionerna och beskriver att den svårare inte var svårare, bara längre. Skolinspektionens granskning av läsuppgifterna visar också att textens svårighetsgrad och frågornas natur är snarlika övriga läsuppgifter och det är således svårt att se vad som gör detta till en svårare läsuppgift.

Granskningen av terminsplaneringarna och lärarintervjun ger vid handen att de receptiva färdigheterna huvudsakligen behandlas som moment, snarare än färdigheter som är en del i den generella språkutvecklingen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Receptiva färdigheter – lyssna och läsa* är mestadels svagt. Det är angeläget att skolan utvecklar sin undervisning så att de receptiva förmågorna tränas i ett för språket naturligt sammanhang. Vidare behöver undervisningen inrymma strategier för att ta sig runt svårigheter i läsandet och lyssnandet samt för att hjälpa eleverna att identifiera eventuella svårigheter och välja lämplig metod. Det är viktigt att undervisningen organiseras så att den ger eleverna förutsättningar att träna och nå de mål som fastställts i kursplanerna. Det framgår tydligt av kursplanens beskrivning av *ämnets karaktär och uppbyggnad* att de kompetenser och färdigheter som ingår i språkutvecklingen, inte bör delas in i separata moment.

B 3. Produktiva färdigheter – tala och skriva

Ur kursplanen för engelska:

Skolan ska i sin undervisning sträva mot att eleven utvecklar sin förmåga att uttrycka sig varierat och säkert i skrift för att berätta, beskriva och förklara samt motivera sina åsikter, utvecklar sin förmåga att analysera, bearbeta och förbättra språket mot allt större variation och säkerhet.

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Presenterar läraren ändamålsenliga strategier som hjälper eleverna att utveckla sitt tal och sitt skrivande?
- Skapas ett sammanhang för tal- och skrivuppgifter?
- Får eleverna såväl form- som kommunikationsfokuserade uppgifter?
- Ges eleverna möjlighet att berätta, beskriva, argumentera?

Dnr 40-2010:2594
2011-03-09
22 (30)

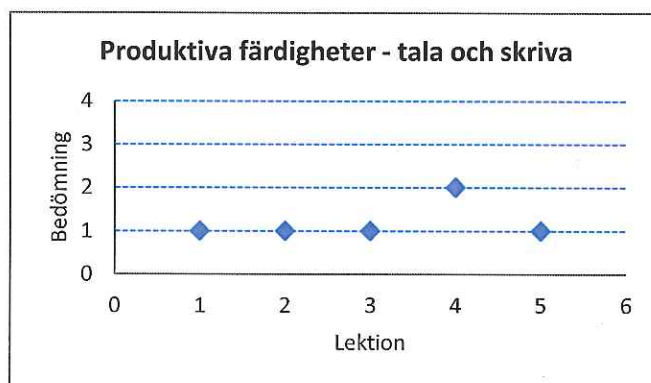
- Tränas eleverna i att anpassa sitt språk till olika syften och mottagare?

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Produktiva färdigheter – tala och skriva*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
X			

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 13 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av fem lektioner.

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt, 0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

En av de observerade lektionerna innehåller en uppgift som syftar till att träna eleverna i att tala. Taluppgiften är konstruerad på modell av leken *tjugo frågor* och eleverna ska således ställa ja- eller nej frågor om en person, för att så småningom kunna lista ut vem det är. Uppgiften introduceras utan förberedelser och eleverna ges således ingen möjlighet att träna, till exempel, frågekonstruktioner eller ord och fraser för att beskriva personer. Inget samtal förs om andra typer av strategier för att lösa språkliga problem. Eleverna visar sig i flera fall sakna vokabulären för att ställa de frågor de tänkt ut och hanterar detta genom att ställa frågan på svenska, varpå läraren översätter. Flera elever ställer huvudsakligen samma frågor som föregående talare.

Uppgiften är huvudsakligen formfokuserad, där en fråga ska inledas med omvänd ordföljd av verbet *be* följt av lämpligt pronomen, exempelvis "is he", och avslutas med någon form av beskrivande ord: "tall". Lekens natur är vidare att en person ställer frågor och övriga svarar med ja eller nej. Eftersom leken spelas i helklass ges få personer möjlighet att tala, och de allra flesta svarar genom ett bifallande "yes" eller nekande "no". Majoriteten av eleverna får således inte träna sin förmåga att använda engelska muntligt.

Det skrivande som förekommer under de observerade lektionerna är begränsat till att producera relativt korta svar. Eleverna ges frågor som syftar till att testa förståelsen av en läst text. I en av de svårare extrauppgifter som förekommer finns en öppen fråga som kräver ett längre, elevproducerat svar, men de flesta frågorna handlar om att identifiera rätt ord eller passage i den lästa texten och ger således inte utrymme för att träna produktiva färdigheter. På någon lektion arbetar också eleverna med grammatik, där uppgiften uppmanar dem att fylla i rätt ord i en mening eller översätta en sats till eller från engelska. De grammatikövningar eleverna arbetar med är inte tydligt kopplade till ett sammanhang där språket används, utan blir mer av ett mekaniskt ändrande och översättande av isolerade ord och konstruktioner. Det kommunikativa inslaget i skrivandet är således starkt begränsat.

I samtliga fall lämnas uppgifterna ut utan introduktion för att sätta in uppgiften i ett sammanhang. Det förekommer inte någon diskussion kring eventuella utmaningar i materialet eller lämpliga strategier för att ta sig runt dessa.

Underlag från intervjuer och enkäter

I lärarintervjun liksom i de läsårs- och terminsplaneringar Skolinspektionen tagit del av framkommer att de produktiva färdigheterna att tala och skriva huvudsakligen behandlats som moment (se även *Receptiva färdigheter – lyssna och läsa ovan*). Således finns ett moment om tre veckor där eleverna ska ges möjlighet att utveckla sitt talande planerat till våren. Det finns också ett moment där elevernas förmåga att uttrycka sig i skrift ska tränas. Detta moment beskrivs dock i planeringen som grammatik och vokabulär. Behandlingen av dessa färdigheter som moment förklarar varför produktiva inslag är förhållandevis få i den undervisning Skolinspektionen observerar. Denna uppdelning av färdigheterna som moment är inte förenlig med kursplanen för engelska.

Eleverna beskriver att de i mycket liten omfattning talar engelska på lektionerna (se *Interaktiva färdigheter – allsidig kommunikativ förmåga ovan*). Någon elev minns en presentation, men det arbete eleverna beskriver är huvudsakligen ett individuellt arbete som tränar de receptiva förmågorna. Det skrivande eleverna beskriver är översättningsövningar, lucktexter och vokabulärövningar. Någon elev kan ge exempel på fritt skrivande. Flera elever beskriver att engelskundervisningen i skolan huvudsakligen tränar grammatik och glosor och anser att detta räcker. Att tala och skriva kan man lära sig hemma genom engelskspråkig film, musik och *Google translate*, uppger de.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Produktiva färdigheter – tala och skriva* är mestadels svagt. Det är angeläget att skolan snarast omarbetar planeringar för engelskundervisningen så att undervisningen ger eleverna möjlighet att utveckla de färdigheter som beskrivs i kursplanens mål. Inslagen av produktiva färdigheter i undervisningen behöver förändras avseende såväl frekvens

Dnr 40-2010:2594
2011-03-09
24 (30)

som kvalitet. I den mån grammatik ingår som en del i att utveckla elevernas skrivande bör den tränas i ett sammanhang där språket används aktivt.

B 4. Sociokulturell och sociolingvistisk medvetenhet

Ur kursplanen för engelska:

Skolan ska i sin undervisning sträva mot att eleven

- utvecklar sin förmåga att reflektera över levnadssätt och kulturer i engelsktalande länder och göra jämförelser med egna erfarenheter.*
- fördjupar sin förståelse av talad engelska i olika situationer och sammanhang.*

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Ges eleverna möjlighet till jämförelse mellan olika språkbruk i sammanhang och områden där engelska används?
- Ges eleverna möjlighet till jämförelse mellan egna erfarenheter och olika levnadsvillkor, traditioner, sociala relationer, kulturella företeelser i olika sammanhang och områden där engelska används?

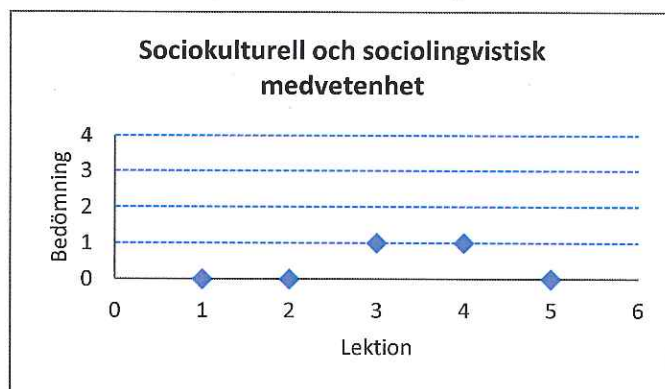
Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet Sociokulturell och sociolingvistisk medvetenhet:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
X			

Dnr 40-2010:2594
2011-03-09
25 (30)

Underlag från inspektörernas lektionsobservationer

Figur 14 I diagrammet redovisas inspektörernas bedömning av fem lektioner.

1= mestadels svagt, 2= mer svagheter än styrkor, 3= mer styrkor än svagheter, 4= mestadels starkt,
0= går inte att värdera, inte relevant i sammanhanget

Sociokulturella och sociolingvistiska inslag förekommer endast vid två av de fem observerade lektionerna, och i den mån sådana inslag förekommer, är det som ett resultat av innehållet i det kapitel i läroboken man arbetar med. När det dyker upp behandlas det som stoff snarare än underlag för egen jämförelse och reflektion. Eleverna i en årskurs har läst en text om New York City och får i uppgift att på internet söka fram motsvarande fakta för Stockholm. Uppgiften genomförs på tio minuter genom att eleverna med hjälp av Google söker upp informationen och sedan kopierar och klistrar in den valda informationen i ett Word-dokument. Uppgiften innehåller ingen jämförelse mellan städerna eller reflektion över geografiska, politiska eller kulturella skillnader. Den sociokulturella behållningen av uppgiften lämnas således till elevernas eventuella spontana reflektioner efter lektionen.

Underlag från intervjuer

I terminsplaneringarna för årskurs 7, 8 och 9 finns inte detta mål med. Undervisningen är tämligen läromedelsstyrd, och detta innebär förvisso att sociokulturella och sociolingvistiska inslag torde komma med när de dyker upp i läroboken, men det framgår inte av planeringen eller lärarintervjun hur dessa inslag tas tillvara och behandlas för att ge eleverna förutsättningar att utveckla sin förmåga att reflektera över levnadssätt och kulturer i engelsktalande länder och göra jämförelser med egna erfarenheter. Eleverna ger i intervjuer exempel på hur olika varianter av engelska kommer in i undervisningen genom engelskspråkig film och musik, men ger inga exempel på hur de får arbeta för att ges möjlighet att jämföra sina upplevelser och erfarenheter med engelsktalande kulturer.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Sociokulturell och sociolingvistisk medvetenhet* är mestadels svagt. Granskningen visar att det kursplanemål som rör dessa aspekter i mycket liten omfattning beaktas i

Dnr 40-2010:2594
2011-03-09
26 (30)

undervisningens planering och genomförande. Det är angeläget att skolan organiserar sin undervisning så att den inrymmer alla kursplanens mål.

C. Pedagogisk ledning och kvalitetsarbete

Ur 1985 års Skollag:

Utbildningen ska inom varje skolform vara likvärdig, varhelst den anordnas i landet (1 kap. 2 §).

Rektorn ska hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan. Det åligger rektorn att särskilt verka för att utbildningen utvecklas (2 kap. 2 §).

Ur Lpo 94:

Skolans verksamhet måste utvecklas så att den svarar mot uppställda mål... Den dagliga pedagogiska ledningen av skolan och lärarnas professionella ansvar är förutsättningar för att skolan utvecklas kvalitativt. Detta kräver att undervisningsmålen ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas...

Som pedagogisk ledare och chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen...

Rektorn har ansvar för skolans resultat och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att – personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter,...

Läraren ska samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen...

Exempel på utgångspunkter vid granskningen

- Tar rektorn det pedagogiska ansvaret för att engelskundervisningen som helhet inriktas på att nå de nationella målen?
- Finns ett systematiskt kvalitetsarbete med uppföljning, utvärdering och åtgärder i engelskundervisningen?
- Ser rektorn till att engelskundervisningen ger likvärdiga möjligheter att nå målen i alla grupper?
- Ser rektorn till att engelskundervisningen bedrivs av lärare med utbildning för sådan undervisning?
- Ser rektorn till att lärare får relevant kompetensutveckling?

Dnr 40-2010:2594

2011-03-09

27 (30)

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Pedagogisk ledning och kvalitetsarbete*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
	X		

Underlag från intervjuer och enkäter

Solbergaskolans rektor tillträdde sin post i augusti 2010. Samma vecka som granskningen genomförs tillträder skolans biträdande rektor som enligt skolans organisation huvudsakligen ska arbeta mot årskurserna 6-9. I den intervju som genomförts med rektorn på Solbergaskolan framkommer att rektorn till viss del är förtrogen med undervisningen. Rektorns bild av engelskundervisningen överensstämmer till stor del med Skolinspektionens. Rektorn lyfter bland annat fram arbetet med att skapa en trygg och stödjande lärandemiljö samt arbetet med att säkerställa att lärarna ger uttryck för höga förväntningar som viktiga delar i skolans utvecklingsarbete. Rektorn har också skapat en ledningsorganisation som ska ge ökade förutsättningar för pedagogisk utveckling och ledning i lärarlagen och i klassrummen. Denna organisation innebär bland annat tydlig delegering, utveckling av lärarsamverkan i bland annat ämneslag och en omarbetning av arbetet med särskilt stöd.

Rektorn har dock valt att inte inhämta mer kunskap om engelskundervisningen eller agera för att förändra densamma, då hon uppger att hon behövt prioritera andra områden. Det framkommer vidare av intervjun att rektorn inte har kunskap om resultaten i engelska. Skolinspektionen finner det anmärkningsvärt att ingen analys av resultaten gjorts sex månader efter att betygen sattes. Av lärarintervjun framkommer dessutom att resultatsammanställningar för de nationella proven saknas helt. Det framkommer också att det saknas rutiner för att utvärdera undervisningen.

Rektorn beskriver vidare att hon inte hunnit göra individuella kompetensutvecklingsplaner och att fokus just nu är på den nya läroplanen, Lgr11. Granskningen visar dock att det saknas kompetens om funktionsnedsättning (se nedan *Särskilt stöd*) och det är av vikt att rektorn säkerställer att personalen har den utbildning de behöver för att professionellt kunna utföra sitt uppdrag.

Skolan har en lokal konkretisering av den nationella kursplanen i engelska som ligger till grund för lärarens planering. Innehållet i den lokala konkretiseringen överensstämmer inte fullt ut med den nationellt fastställda kursplanen. Till exempel har skolan skrivit in grammatikträning och förmåga att uttrycka sig huvudsakligen korrekt, trots att den nationella kursplanen lyfter fram förmågan att kunna göra sig förstådd i mycket enkel form. Vidare har målet om sociokulturell och sociolingvistisk medvetenhet översatts till "eleverna läser om olika engelsktalande länder". De

Dnr 40-2010:2594
2011-03-09
28 (30)

observationer som Skolinspektionen genomfört bekräftar att de brister som ses i denna lokala konkretisering återfinns i undervisningen. Det är rektorns skyldighet att säkerställa att eleverna får en undervisning som utgår från de nationella mål som finns fastställda för ämnet.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Pedagogisk ledning och kvalitetsarbete* har mer svagheter än styrkor. Skolans nya rektor har god kunskap om skolans författningar och beskriver en konkret plan för hur skolan ska åtgärda de brister som rektorn identifierat. Flera av dessa brister är sådana som återfinns i denna granskning. Detta vittnar om en god ansats till ett fungerande kvalitetsarbete, styrkor som verksamheten bör bygga vidare på. Dock saknas rutiner för att sammanställa resultat och att följa upp och analysera detta. Det är angeläget att skolans resultat ligger till grund för de prioriteringar och insatser som görs i verksamheten. Vidare måste rektor säkerställa att den undervisning som ges utgår från de nationella målen samt att undervisande lärare har den kunskap som behövs för att på ett professionellt sätt kunna genomföra sitt uppdrag.

D. Särskilt stöd i engelska

Ur 1985 års Skollag:

I utbildningen ska hänsyn tas till elever i behov av särskilt stöd (1 kap. 2 §).

Särskilt stöd skall ges till elever som har svårigheter i skolarbetet (4 kap. 1 §).

Ur Lpo 94:

Rektorn har ansvar för skolans resultat och har därvid, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att – undervisningen och elevvårdsverksamheten utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver...- resursfördelningen och stödåtgärderna anpassas till den värdering av elevernas utveckling som lärare gör,

Ur grundskoleförordningen 5 kap. (Särskilda stödinsatser):

Beslut om särskilt stöd enligt detta kapitel fattas av rektorn, om inte något annat följer av 5 och 10 §§.

Om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder, skall rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, skall rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet skall det framgå vilka behoven är, hur de skall tillgodoses samt hur åtgärderna skall följas upp och utvärderas. ...

Utgångspunkt vid granskningen:

- Får elever som behöver särskilt stöd sådant?

Dnr 40-2010:2594

2011-03-09

29 (30)

Skolinspektionens bedömning av granskningsområdet *Särskilt stöd i engelska*:

mestadels svagt	uppvisar mer svagheter än styrkor	uppvisar mer styrkor än svagheter	mestadels starkt
	X		

Underlag från intervjuer och enkäter

I intervju med skolans rektor framkommer att rektorn identifierat omfattande brister i arbetet med särskilt stöd. Rektorns slutsatser bekräftas av Skolinspektionens granskning. Inget av de åtgärdsprogram som skolinspektionen tagit del av innehåller någon redogörelse för elevens behov. De åtgärder som beskrivs består bland annat av att eleven ska ta hem läroboken för att jobba vidare eller att eleven ska få "hjälp med ord och texter". Det är således inte alltid tydligt vad skolan ska göra för att tillgodose elevens behov.

Rektorn har från och med oktober 2010 infört en ny rutin för arbetet med elevhälsoarbetet och särskilt stöd. Av den nya rutinen framgår tydligt vem som ansvarar för vad i arbetet kring eleven samt hur den pedagogiska kartläggningen ska gå till.

Lärare och rektor beskriver en brist på kompensatoriska hjälpmedel. Lärare beskriver också att det i helklassundervisningen finns elever med funktionsnedsättning som inte får det särskilda stöd de har rätt till. (Se vidare ovan *Anpassning av undervisningen till elevers behov*). Skolinspektionen bedömer genom såväl iakttagelser som intervju med lärare att detta beror delvis på att skolan saknar tillgång till erforderliga hjälpmedel, men också på att det saknas kompetens om hur undervisningen kan anpassas för elever med detta funktionshinder.

Skolan har också Lilla gruppen. Detta är enligt lärare, rektor och elever den vanligaste åtgärden för elever i behov av särskilt stöd. Undervisningen är organiserad så att eleven, under en period, lämnar sin ordinarie lektion och istället läser engelska i Lilla gruppen. Skolinspektionen besöker en engelsklektion i Lilla gruppen. Vid detta tillfälle undervisas 6 elever. Undervisning som observeras bedrivs på engelska och utgår på ett tydligt sätt ifrån kursplanens mål; undervisningen är kommunikativ och ger utrymme för träning av såväl receptiva som produktiva förmågor. Undervisningen är sammanhållen men ger trots detta utrymme för individanpassning, genom öppna instruktioner och alternativa arbetssätt, och, såvitt Skolinspektionen erfar, får eleverna arbeta på ett sätt som är anpassat till deras behov och förutsättningar.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att granskningsområdet *Särskilt stöd i engelska* har mer svagheter än styrkor. Skolan har en välfungerande verksamhet i Lilla gruppen. Detta visar också att det på skolan finns lärare som har metoder för att organisera undervisningen utifrån elevernas behov och förutsättningar. Detta är en styrka i verksamheten och sådana goda exempel bör lyftas och spridas. Det medvetna

Dnr 40-2010:2594

2011-03-09

30 (30)

arbetet från rektorshåll för att förbättra organisationen och genomförandet av särskilt stöd är också positivt.

Arbetet med särskilt stöd behöver utvecklas. Skolans åtgärdsprogram motsvarar idag inte författningarnas krav. Det finns vidare elever vid skolan som inte får det särskilda stöd de har rätt till. Det är inte acceptabelt att elever i behov av särskilt stöd inte får tillgång till sådant stöd. Detta innefattar såväl tillgång till kompensatoriska hjälpmedel som en undervisning som utgår från deras behov. Det är skolans uppdrag att ge alla elever förutsättningar att utvecklas mot målen.

Sammanställning av svar i genomförd elevenkät

På följande sidor redovisas diagrammen för Solbergaskolan i Stockholms kommun där enkäten har besvarats av totalt 48 elever.

Genomförande

Elevenkäten görs efter Skolinspektionens besök på engelsklektioner i årskurserna 6-9. Enkäterna delas ut i pappersform av Skolinspektionens inspektörer och eleverna får en kort muntlig instruktion.

Urvalet är de elever som är närvarande under lektionen. Eventuellt frånvarande elever ges inte möjlighet att besvara enkäten.

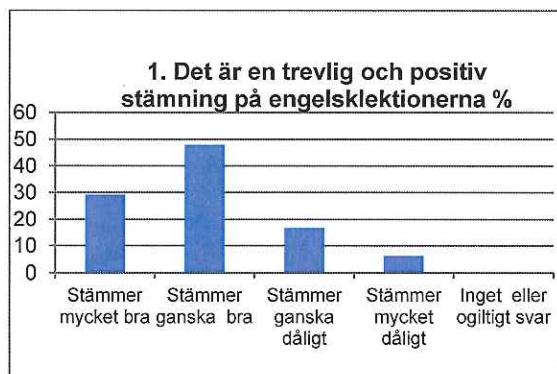
Resultaten redovisas i två olika typer av diagram. I diagrammen för **hela skolan** finns samtliga elevers svar inräknade. Diagrammen för **flickor och pojkar** redovisar svaren uppdelat på kön. De elever som glömt att fylla i detta räknas som ett internt bortfall men de finns inräknade i diagrammen för hela skolan.

I diagrammen finns en stapel för inget eller ogiltigt svar. Där återfinns elevenkäter med obesvarade frågor och frågor som är besvarade med markeringar för flera svarsalternativ.

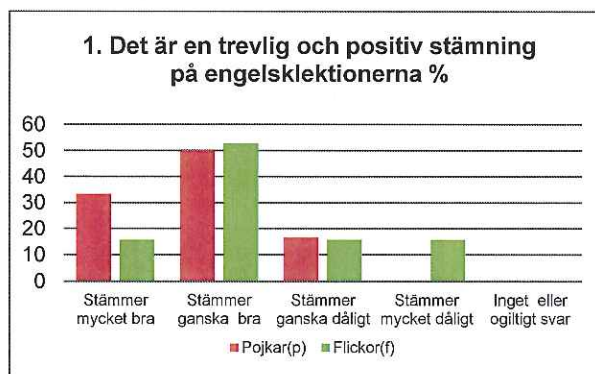
Ytterligare information om arbetet med elevenkäterna i kvalitetsgranskningen kommer att redovisas i den slutliga rapporten.

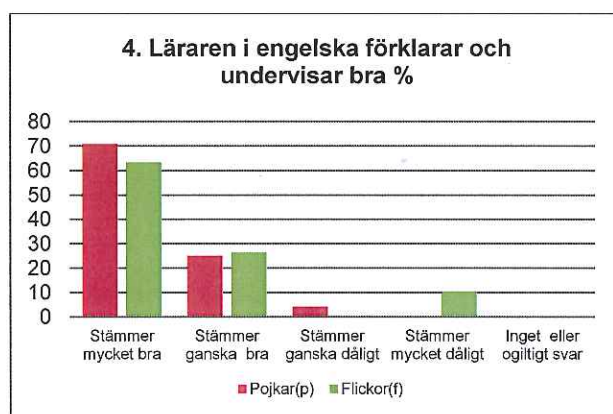
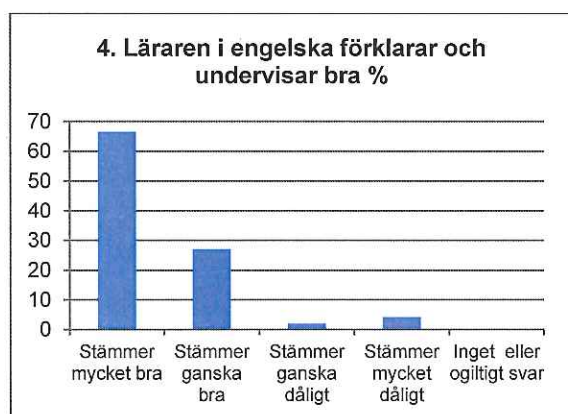
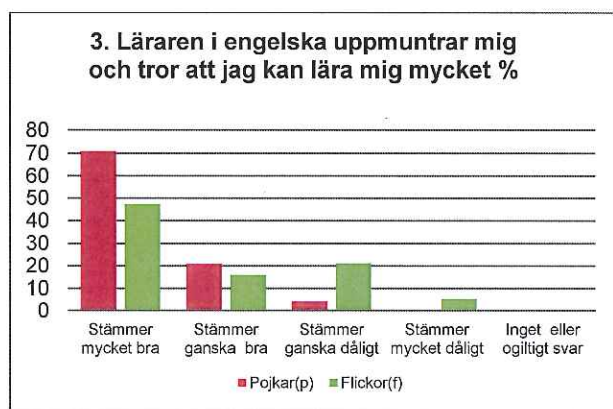
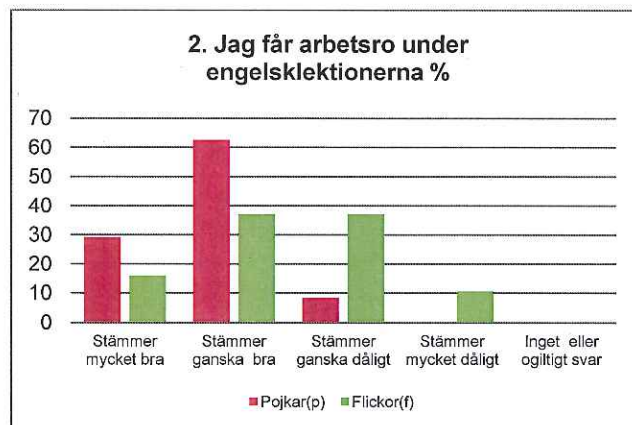
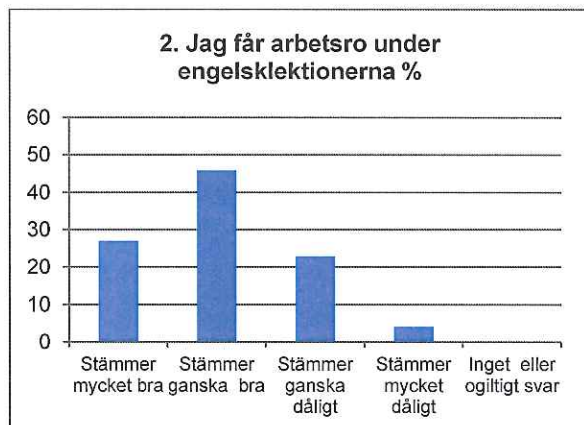
Sammanställning

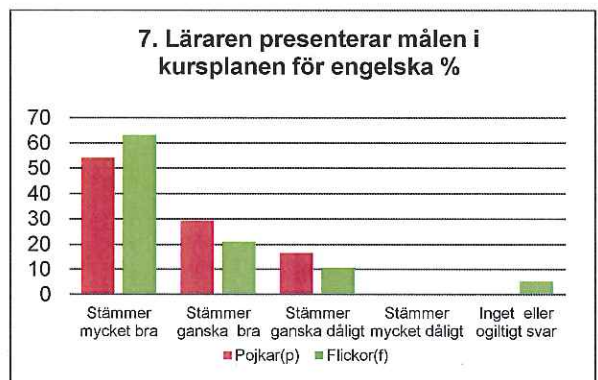
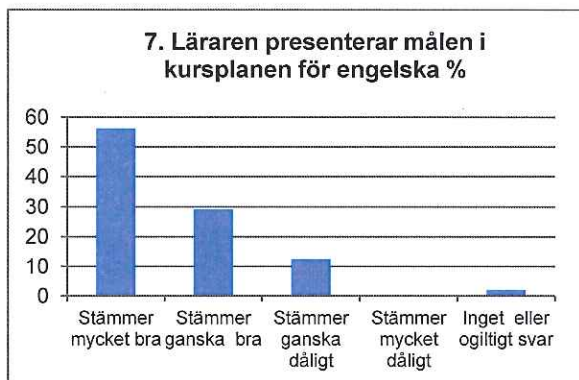
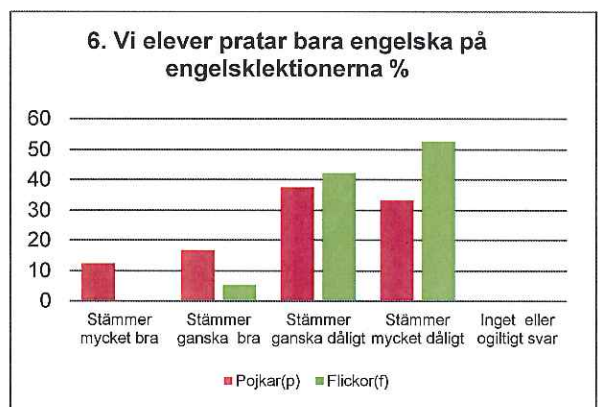
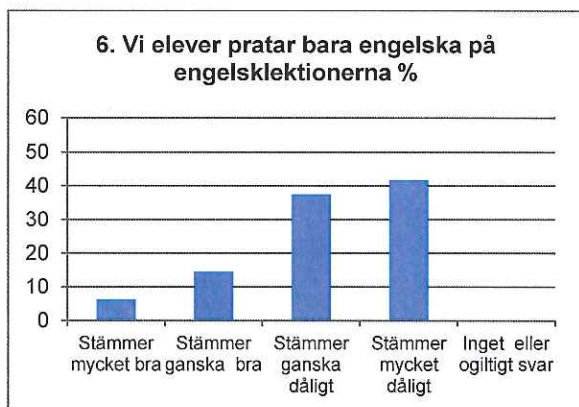
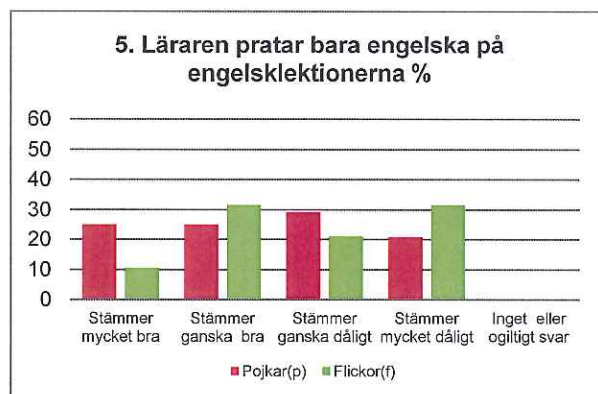
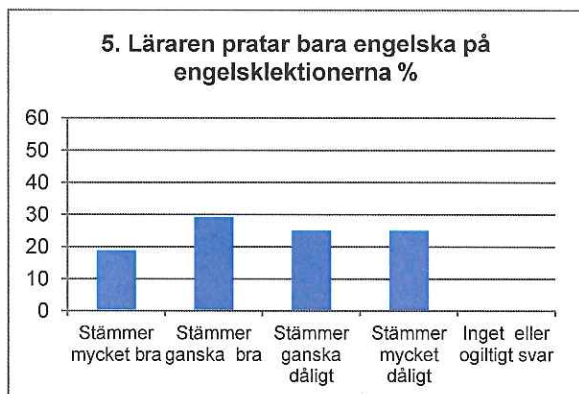
Hela skolan

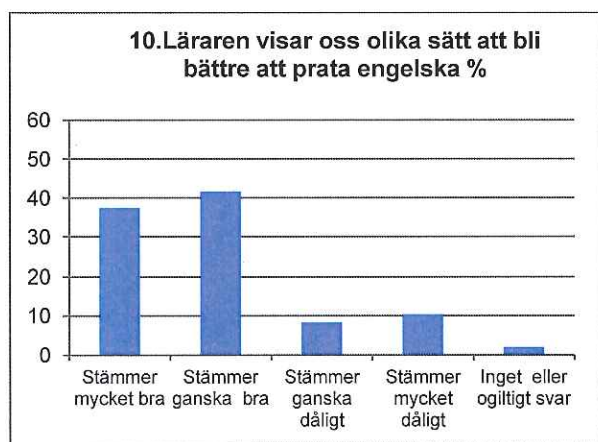
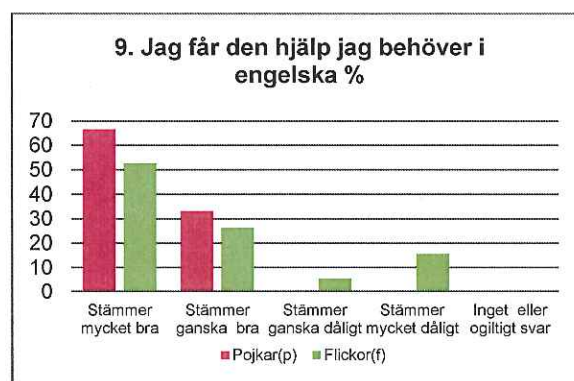
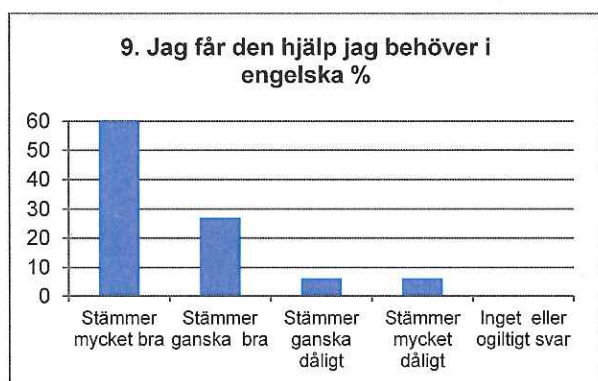
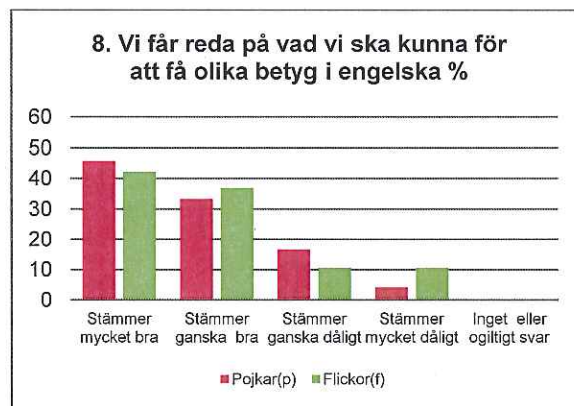
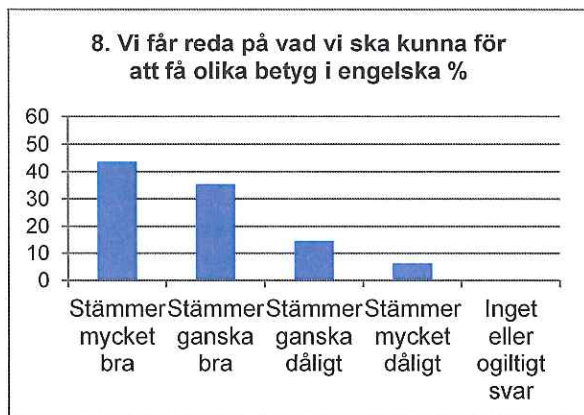

Pojkar och flickor

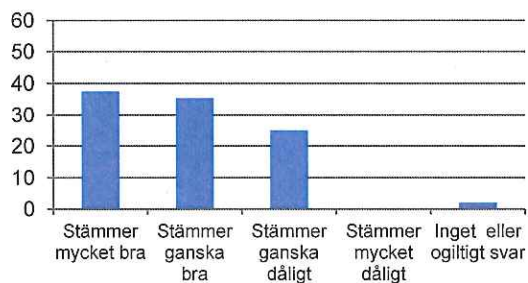

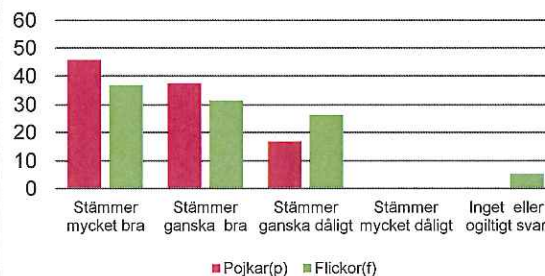

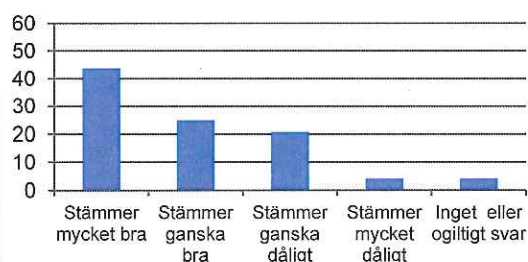
11. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att skriva engelska %

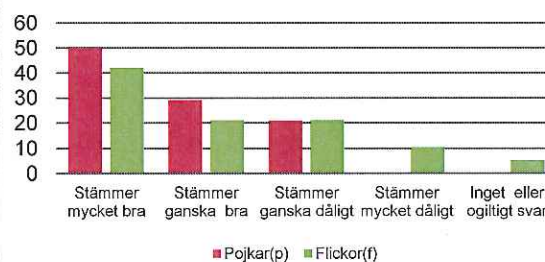
11. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att skriva engelska %

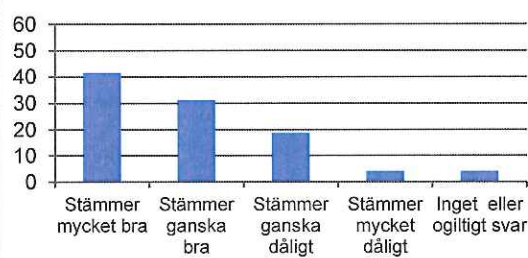
12. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att förstå engelsk text när vi läser %

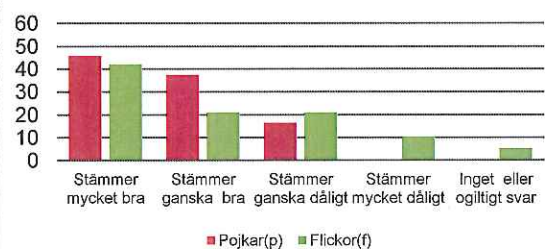
12. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att förstå engelsk text när vi läser %

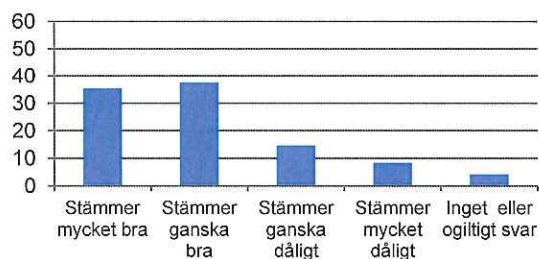
13. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att förstå engelska när någon annan pratar %

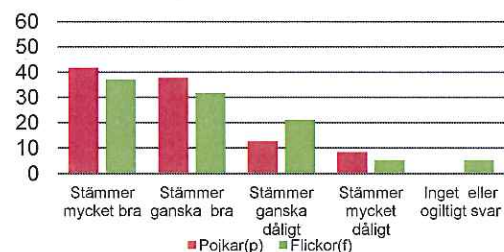
13. Läraren visar oss olika sätt att bli bättre att förstå engelska när någon annan pratar %

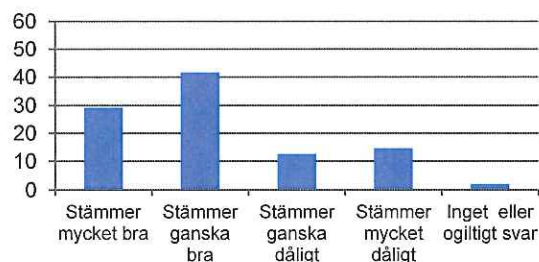
14. Vi elever kan påverka innehållet på engelsklektionerna dvs. vad vi ska arbeta med %

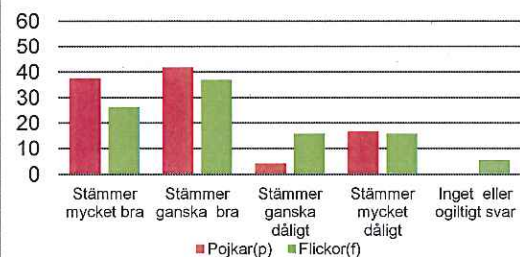
14. Vi elever kan påverka innehållet i engelsklektionerna dvs. vad vi ska arbeta med %

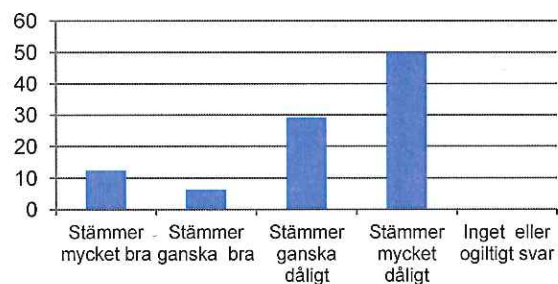
15. Vi elever kan påverka arbetssättet på engelsklektionerna dvs. hur vi ska arbeta %

15. Vi elever kan påverka arbetssättet på engelsklektionerna dvs. hur vi ska arbeta %

16. Vi använder datorer på engelsklektionerna %

16. Vi använder datorer på engelsklektionerna %

